

איטש לרעהו

לקט אמרות חז"ל
רעיונות, עובדות
והנהגות מגדולי
ישראל,
על מדות טובות
שמביאות לאהבת
הזולת הנלמדות
מפרשת השבוע

ליקוט ועריכה: יצחק בן אהרן
כל הזכויות שמורות למכון אהבת אמת
אסור להעתיק, לצלם ולהדפיס בלי רשות בכתב

מכון אהבת אמת – המרכז להעמקת ערכי אהבת הזולת

ע"ש ר' עבי יהודה דומוביץ ז"ל – רח' אבן עזרא 2 ירושלים 9242402
טל: 02-5671812 פקס: 077-7671812 דוא"ל: paypal: ahavemet@012.net.il

שבת קודש י תמוז תשע"ט: הדלקת נרות: ירושלים 7:12 תל-אביב: 7:27 חיפה 7:20 מוצאי שבת: ירושלים: 8:28 תל-אביב: 8:31 חיפה: 8:32 ר"ת: 9:03

פרשת בלק

שמירת הדיבור

"למה יקצוף אלוקים על
קולך..."

סיפר רבי יהודה החסיד ז"ל: מעשה באדם שהיו לו בן ובת ואשתו מעוברת ולא חדל מלהתאונן כל העת: מה אעשה שאשתי מעוברת ואין לי די ממון כדי לזון את כולם? אמר לו החכם: מה לך מתאונן, הרי קודם שנולד הוולד מקדים הקב"ה אצל האשה חלב בשביל לזון את התינוק וא"כ מה לך לדאוג למזונות ילדך, הרי הקב"ה דואג לכל צרכיהם.

ואולם האיש לא קיבל דבריו והמשיך להתאונן. והנה נולד לו בן ואחר זמן חלה ונטה למות. הלך האיש לחכם וביקש ממנו שיתפלל על בנו שיחיה. אמר לו החכם: עליך נאמר: "אל תתן את פיך לחטיא את בשרך ואל תאמר לפני המלאך כי שגגה היא, למה יקצוף אלוקים על קולך וחיבל את מעשה ידיך" - מעשה ידך אלו הבנים. ומת הוולד.

ספר חסידים - תקנ

"ברית כרותה לשפתיים..."

פעם הוצרך הגה"צ רבי ישראל סלנטר זצ"ל לנסוע באחד מימי החנוכה מביתו לעיר הסמוכה. הוא ביקש מאשתו שתתן לו נרות. תמחה הרבנית: לשם מה הנך צריך לקחת נרות והרי תוך שעה תגיע לעיר ושם יהיו לך נרות? ענה לה: הרי העגלה עלולה להשבר בדרך, ובדרך לא יהיו לי נרות.

ואמנם כך אירע: העגלה נשברה! ורבי ישראל שילם לבעל העגלה תוספת שכר... ומדוע? כי אמר, שמא בזה שהוציא החשש מפיו, גרם בכך את התקלה שהרי "ברית כרותה לשפתיים".

מאורה ש"ת - אמור

שלא להוציא מהפה דיבור של קללה ופורענות
לא על עצמו ולא על זולתו!

נלמד מהפסוק: "ועתה לכה נא ארה לי" (פרק כב-ו)

וכתב השל"ה הק': יזהר האדם שלא יפתח פה לשטן, כי אפילו אם מדבר שלא בכוונה ממשיך הדבר על עצמו. וכן בלק אמר "ארה לי". פיו הכשילו שלבסוף קילל את עצמו (תוכחת מוסר). וכן מפורש בגמרא (ברכות יט. וכתובות ח:): "לעולם אל יפתח אדם פיו לשטן".

שנו חז"ל במסכת אבות (פרק א' משנה יז): "שמעון אומר, לא מצאתי לגוף טוב משתיקה". ומבאר הרמב"ם כי הסימן לחכם הוא מיעוט דברים והסימן לשוטה שמרבה בדברים. ופעם שאלו את אחד החכמים שהיה מרבה בשתיקה, לפשר תכונה זו, והשיב:

"**בדקתי** את כל הדיבורים שבעולם ומצאתי שיש בהם ד' חלקים: א) כולו נזק [הם דיבורים אסורים כלשון הרע, שקר, ליצנות קללות וכדומה]. ב) יש בו תועלת מצד אחד ונזק מצד שני [שמשבח עצמו במעשי הטובים]. ג) אין בו לא תועלת ולא נזק [כדיבורי חדשות המתחדשות בעולם]. ד) כולו תועלת [דיבורי תורה ותפלה]. על כן, רק בחלק הרביעי אני מדבר.

הגאון רבי יהונתן אייבשיץ זצ"ל קבע (בספרו **יערות דבש** ח"א - דרוש טו) כי "כל דיבור שיוצא מפיו אדם עושה רושם, ובעוונותינו הרבים, אדם מפטפט כל היום בדברים, ואינו מרגיש שבכל דיבור עושה רושם, עד שאמרו חז"ל (סנהדרין קב) "ברית כרותה לשפתיים". ואיך לא ישמור אדם מבטא שפתיו על כל דבר פשע".

בספר קב הישר (פרק ז) מוכיח בדברים נוקבים את האדם שמקלל חברו בעבור ענין זוטא, ואינו שם אל לבו כי כל בני האדם נחשבים כאיש אחד, ולא יאות לזרע אברהם להיות הפה רגיל בקללות כי אם בברכות ודברים טובים שיש בהם נחת להש"ת. והאיש שמקלל את חברו, שנוא הוא לפני ה', שהרי נתן הקב"ה חכה לתוך פיו של בלעם הרשע, שרצה לקלל את ישראל ונהפכו הקללות לברכות.

על גודל הסכנה והנזק שישנם בדיבורי הקללות כותב הקב הישר (בפרק טו) את הדברים הבאים: "וענין שנאת חנם הוא בא בשביל קול ודיבור היוצא מפיו והוא פה המורגל לקלל בני אדם, ובמעט ויכוח שיש לו עם חברו, אזי מתמלא תיכף באף וחימה, בוער בקללות כוחלי אש, ואינו יודע שהוא בעצמו מסכן נפשו ונפשות אנשי ביתו וגורם רעה לעצמו, כמבואר ב**זוהר הק'** (קדושים דף פה). כי כל דיבור של קללה שיוצא מפיו, אזיל ושאת באווירא דעלמא, עד שמתחבר עמיה רוח רעה, רח"ל. ואזיל בהדיה לנוקביה שבתהומא רבה, אשר שם הוא מדורות המזיקין, שהם מוכנים לפורענות. בר מינן".

דבר נוסף כותב הקב הישר: "וכן אם יש פה המורגל בבשורות רעות ח"ו, רח"ל. ותאב להוציא דיבה רעה בפיו, היא מדה גרועה מאד, ואין תפלתו נשמעת... אבל הרגיל לבשר בשורות טובות ולהגיד שמועה טובה, נקרא "פה קדוש"

לשמור כבודו של כל אדם באשר הוא !

נלמד מהפסוק: "ויפתח ה' את פי האתון... ואותה החייתי" (פרק כב-כח, לג)

וכתב רש"י (מהמדרש): ועתה מפני שדיברה והוכיחתך ולא יכלת לעמוד בתוכחה כמו שכתב "ויאמר לא" הרגתיה! שלא יאמרו זו היא ששילקה את בלעם בתוכחה ולא יכול להשיב, שחס המקום על כבוד הבריות.

שינו במשנה (גיטין צ.): בית שמאי אומרים, לא יגרש אדם את אשתו, אלא אם כן מצא בה ערות דבר ובית הלל אומרים - אפילו הקדיחה תבשילו.

והבאנו (בעלון חוקת) את השאלה הידועה: היתכן שכך תהיה שיטת בית הלל, הידועים בשיטת הסבלנות וההבלגה, כפי שמצינו בהלל הזקן שקיבל בסבלנות את אותו אדם שביקש ללמדו כל התורה על רגל אחת. וכן מצינו תגובתו של הלל לזה שהטריד אותו בשאלות שונות ומשונות בשעה הדחוקה של ערב שבת. ואילו כאן לעומת זאת הוראתו של הלל מבטאת חומרה והקפדה יתירה, כאשר בגין דבר קל כזה כהקדחת תבשיל, רשאי אדם לגרש את אשתו!?

והוסיף הגאון רבי ברוך עפשטיין זצ"ל לשאול (בפירושו תורה תמימה דברים כד-א): היתכן שתהיינה בנות ישראל מזוללות כל כך, עד שמפני כל דבר קל יהיה רשאי בעלה לגרשה בעל כרחו!?

ותירץ בעל התורה תמימה, דאדרבה, הוראתם של בית הלל כאן היתה לטובתן, לזכותן וכבודן של בנות ישראל. כי אם היה מעיקר הדין שאין רשאים לגרש אלא אך ורק משום שמצא בה ערות דבר [כשיטת בית שמאי], אזי אפילו אם גירשה משום סיבה אחרת שבינו לבניה, שאין בה משום גנאי וחסרון לאשה, היו מוציאים לעז על האשה שמפני ערות דבר גירשה, ואזי חרפתה ובושתה של האשה היו גדולים מאוד ושוב לא היתה יכולה להנשא עוד. ואולם כאשר תיקנו בית הלל שאפשר לגרש מפני סיבות שונות וקלות כהקדחת התבשיל, גרמו בכך שישאר כבודן של בנות ישראל, ולא תסגר הדלת בפניהם להנשא שנית.

ישנה הלכה ידועה של "זקן ואינו לפי כבודו" כגון לענין השבת אבידה שאם אין זה לפי כבודו פטור מלהשיב. הגאון רבי **אברהם גנחובסקי זצ"ל** (שכל עניני הכבוד היו זרים לו לגמרי) היה מסתפק ומתחבט הרבה בהלכה זו. האם היא נאמרה לכל זקן לפי כבודו ורגישותו המיוחדים לו או לא? מה הן התנאים הברורים לכך?

באחד השיעורים הביע בפירוש את תמימתו: "שוכב חמור של השני ברחוב, ואתה יכול להחזיק את החמור שישאר בחיים, אותו חמור שהפרנסה של השני תלויה בו, ואתה אומר לעצמך: לא אסייע לו, אני "זקן ואינו לפי כבודו"..."

"לכאורה יש לומר" - המשיך רבי אברהם - "כי זו מחלה מסויימת והתורה פטרה את מי שחולה בה... אבל אולי יש לומר שמי שמשועבד לרבים, גם אם הוא רוצה לסייע, כיון שהוא משועבד לאחרים, אין לו לזלזל בכבודו".

ובהזדמנות אחרת שאל רבי אברהם: "מה זו ההלכה של זקן ואינו לפי כבודו? לדוגמה יהודי נכבד וחשוב מוציא מזוודה והוא מתבייש לסחוב את המזוודה ברחוב, שמא יעבור חשוב כמותו לידו... והנושא את המזוודה יתבייש מאתו רב ההולך לצידו, היינו שהוא חולה במשהו... מה יש כאן להתבייש?! וצריך לומר שהתורה פטרה מי שחולה במחלה מהסוג הזה כי חולה פטור"...

[המענין בכל זה, שאם כי אמנם לא הבין רבי אברהם גנחובסקי את ענין הכבוד של אדם בינו לעצמו, אך בהבנה כיצד להעניק כבוד לאחרים בשפע וביד רחבה, בזה היה רבי אברהם גאון נפלא ומקורי, כידוע].

"גזל כבוד הזולת"...

בשבת הכלולות של אחד מנכדיו של **החפץ חיים** בעיר סומיאטץ ברוסיה, השתתפו גדולי הרמ"ם והרבנים, וכל אחד מהם דרש את דרשתו, כמנהגו של עולם. והנה החפץ חיים, למרות כל הבקשות וההפצרות, סרב בתוקף לדרוש ולא נתן נימוק לכך.

לאחר זמן, סח החפץ חיים לפני תלמידיו על הנושא של "גזל", כמה חמור הדבר ועד כמה הבריות נכשלים בו. הוא נתן דוגמאות שונות, היאך נכשלים בזה כל אחד בעסקיו ובאומנותו, וגם מי שאינו בעל עסק אינו מנוקה מעוון זה, כגון אם יש לו עז עלולה היא להכנס לשדות זרים ולהזיק.

"ואף תלמידי חכמים" - הפטיר החפץ חיים - "שתורתם אומנותם ואין להם כל עסק בעניני ממון, עליהם לחשוש משום גזל כבוד..." ולדוגמה ציין לפנייהם את העובדה שלא דרש בחתונת נכדו. "אם אני רואה צורך לדרוש" - אמר - "הרי אני מכנס את הקהל ודורש לפנייהם. אבל בחתונה הרי היו רבים שדרשו, וזו היא בבחינת: שבת של מי היום - שבתו של רב אלעזר בן עזריה היום, כפי שחז"ל מציינים. ואם כן, מה לי להכנס לתחומם של אחרים? אם לא הייתי מצליח בדרשתי הרי אין בזה תועלת, ואם היית מצליח יותר מאחרים, הרי היה גזל כבוד הזולת!"

המאה"ג

כאילו קורא מן הדף...

פעם השתתף הגה"צ **רבי חיים ברים זצ"ל** בסעודת שבע ברכות, והנה כאשר נתכבד לשאת דברים, הוציא מכיסו דף והחל לשאת דבריו מתוך הדף... הדבר גרם לפליאה בעניני הנוכחים, שכן רבי חיים הוותיק והמנוסה במסירת שיעורים ודרשות לא הוכר כמי שזקוק לקריאה מן הדף.

כאשר יצא רבי חיים מן המקום הביע מקורבו את פליאתו על כך. נענה רבי חיים ואמר: ראיתי את הרב שדרש לפני, והנה קורא הוא את דרשתו מתוך הכתב. על כן, כדי לשמור על כבודו ושחס וחלילה לא אתכבד בקלונו, הראיתי עצמי כאילו גם אני קורא מתוך הדף, אף שבאמת הדף שהחזקתי היה ריק...

כבודם של המלמדים...

המלמד בכיתה הגבוהה בת"ת עץ חיים היה הגה"צ **רבי נטע פריינד זצ"ל**. רבי נטע היה לשם דבר והיה ידוע כי התלמידים המסיימים אצלו הם בעלי מדרגה גבוהה בלימוד.

פעם התקיימה מסיבת "סיום מסכת" בתלמוד תורה, ואחד הנואמים הרבה בשבחו של רבי נטע, ופיאר את הצלחתו בהעמדת תלמידים כה חשובים המלאים בתורה ואהבת תורה.

רבי אריה לוי, המשגיח בעץ חיים, שהיה נוכח במסיבת הסיום, הבחין בעניני החדות כי חלשה דעתם של מלמדים אחרים שהיו נוכחים במקום, שכביכול כל ההצלחות החינוכיות מיוחסות רק לרבי נטע, בעוד שגם הם תרמו לתלמידים הרבה בהצלחתם, הוא מיהר לשמור על כבודם, ולכן קם ואמר:

"הנה אדם שאוכל כעכים, בתחילת אכילתו הוא לא שבע מהם, ורק לאחר שאוכל כמה וכמה כעכים הוא נהיה שבע. האם יכול הוא לומר כי הכעד האחרון הוא זה שהשביעו? ודאי שלא! אלא ממה שאכל כמה כעכים לפני כן, שבע מהאחרון. כך זה גם בעץ חיים, ישנם הרבה מלמדים חשובים ומסורים, כל אחד מהם תורם את חלקו בעיצוב ובניית התלמידים. ואז כשבאים הם לכיתה האחרונה לשיעורו של רבי נטע, מוכנים הם לקבל את כל מה שיש לו ללמדם, ונעשים לתלמידים חשובים.

מתוך הספר "דרך אבות"

לא להביט לתוך ביתו וחצרו של חברו, מחשש הזק עין הרע!

נלמד מהפסוק: "וישא בלעם את עיניו ויראת את ישראל שוכן לשבטיו ותהי עליו" (פרק כד-ב)

וכתב רש"י: ביקש להכניס בהם עין רעה והרי יש לך ג' מדותיו [של בלעם] עין רעה ורוח גבוהה ונפש רחבה (אבות פ"ה) "שוכן לשבטיו" – ראה כל שבט ושבט שוכן לעצמו ואינן מעורבין. ראה שאין פתחיהם מכוונים זה כנגד זה שלא יציץ לתוך אהל חברו.

היאך פועל עין הרע? מבאר הגרא"א דסלר זצ"ל (במכתב מאליהו ח"ב) שפעולת עין הרע מושרשת בעובדה שנפשות כל בני אדם קשורות ומעורות זו בזו וחייהם תלויים זה בזה בשורשם הרוחני, ואם אחד מקנא בחברו ועינו צרה בו, היינו שעצם מציאותו של חברו מטרידה אותו והוא רוצה לראותו בכל רע [שזה גדר עין הרע] אזי, במידה וחיי חברו תלויים בו, יתכן ויוכל לגרום על ידי זה למעט מחברו שפע החיים, וממילא יהיה יותר חשוף לנזקים ולאסונות רח"ל.

ומלמד אותנו המהר"ל ז"ל – מוסיף הרב דסלר – שגם אם לא איכפת לו צרכי חברו יכול זה להחשב עין הרע, כי כל מי שרואה לחברו צרכים חיוניים ויש בידו לעזור ולא איכפת לו, הריהו מכריז בזה שמציאותו של חברו אינה מענינת אותו, הוא מיותר בשבילו, והרי זה גדר עין הרע.

הוא שאמרו חז"ל בענין "עגלה ערופה" (סוטה לח:): "אין עגלה ערופה באה אלא בשביל צרי העין, שנאמר וענו ואמרו ידינו לא שפכו... אלא לא בא לידנו ופטרנוהו... בלא מזונות... ובלא לוייה". והיינו שהניחו אותו בלי לטרוח עבורו להמציא לו את המעט הדרוש לו, הרי זה צרות עין וזלזול בחייו הגובל עם שפיות דמים.

והגה"צ רבי חיים פרידלנדר זצ"ל ביאר (בשפתי חיים ח"א) שעין הרע הוא כח מיוחד שהטביע הקב"ה בבני אדם להזיק לזולת ע"י מחשבה ורצון. בתנאים מסויימים כח המחשבה הוא כה חזק עד שיכול להוציא את הרצון מהכח אל המעשה ולהזיק בפועל.

"תולה אני את הדבר בעין-הרע'..."

בשנת תרע"ב יצא הספר "אהלי שם" על תולדות חייהם של יותר מאלפיים רבנים. קודם לכן, פנה העורך רבי שמואל נח גוטליב מפינסק לאלפי רבנים בעולם כולו שישלחו אליו את תולדות חייהם, יחוסם והספרים שחיברו.

רבה של יאשינבקה, הגאון רבי תנחום גרשון ביליצקי זצ"ל (מגדולי תלמידי ישיבת וואלוז'ין) קיבל אף הוא את המכתב. מיהר וכתב לחתנו ששימש ברבנות, שמטעם הכמוס עמו אין הוא רוצה שיזכיר את שמו כלל בספר הזה. אף לבנו רבי יצחק אב"ד 'עזנא' ו'מאלט' כתב שלא יפרסם את תולדות חייו ואף את שמו יזכיר רק בנוטריון.

לאחר שנים שאלו חתנו הגאון רבי ישעי' קרלינסקי זצ"ל (בעל "הגיון ישעיה") מהו הטעם הכמוס לסירובו ההוא.

ענה לו חותנו: "דע לך כי מיום שהוצאתי את ספרי "גנת ביתן" (ורשא תת"ב) שעשה בשעתו רושם גדול בין הלומדים, תשש כוחי בחידושי תורה; ואני יודע בעצמי שלא רמו עיני ולא גבה לב, ועל כן תולה אני את הדבר בעין הרע.

מכתבי נכדו הרב חיים קרלינסקי ז"ל

חובת מחאה

להוכיח ולמחות בזולת [בדרכי נועם] כאשר סר מן הדרך הטובה!

נלמד מהפסוק: קח את כל ראשי העם והוקע אותם לה' נגד השמש" (פרק כה-ד)

ודרשו חז"ל: ראשי העם תלה על שלא מיחו בבני אדם המיוחדין כשמש (תנחומא). והספורנו פירש: נגד השמש – שיראו העם [שמענישים את החוטאים] ולא ימחו. ובוזה יכופר להם עוונם על שלא מיחו בפושעים. מדה כנגד מדה. וכן בפסוק לקמן "ויכפר על בני ישראל" (כד-יג) כתב הספורנו: כשעשה זאת [פנחס] לעיני כולם כדי שיכופר להם על שלא מיחו בפושעים, לכן הוא ראוי לכהונת עולם אשר בה יכפר בעדם.

רבי אברהם טייטלבוים זצ"ל, הביא מדברי החפץ חיים שאמר באחת מדרשותיו (בכנסיה הגדולה של אגוד"י בוינא) על חובת התוכחה והמחאה הרצויים בדורינו, וכה אמר הח"ח:

"אני יודע שהרבנים מתאפקים לומר דברי מוסר, שקשה לומר היום מוסר, כי כשאומרים "טול קיסם מבין שיניך" עונים להם: "טול קורה מבין עיניך" (ב"ב טו:) שכל אחד ואחד יש לו חסרונות.

"אולם" – המשיד הח"ח – "זכורני בצעירותי, בא הקיסר לביקור בכפר קטן, ונילוו אליו כל הפמליה, שר החוץ ושר הפנים ושאר הפקידים. האחראי על התהלוכה קפץ מהסוס וניגש לראש הכפר הבור, שבקושי ידע לחתום את שמו, ואמר לו: "דע לך כי בכפר הזה אתה המנהיג, ועל כן אתה האחראי על כבוד הקיסר; אם יזרקו אבן על מרכבתך, כל האחראיות תיפול אך ורק עליך ולא על שום אדם אחר!"

סיים הח"ח את הנמשל בעריכת חשבון סדר הדורות: "בעם ישראל היתה תקופה שהיו בה נביאים. אחרי הנביאים היו תנאים, אמוראים, רבנן סבוראי, גאונים, ראשונים, כמו רש"י רמב"ם וכו'. כולם בדורם דאגו על שמירת כבוד המלך שלא יזרקו ח"ו אבנים על המרכבה העליונה. ואילו היום בדור עקבתא דמשיחא, המלך, כביכול, נמצא בכפר קטן, שתפקידו של הכפרי לשמור על כבודו של המלך. אנחנו יכולים להיות קטנים בעינינו, להרגיש כבני כפר. אך אם זורקים אבנים ופוגעים בכבודו של המלך, התביעה לא תהיה על דורות קודמים, לא על רש"י ולא על הרמב"ם. התביעה עלינו, מדוע שתקנו? מדוע לא מחיננו?"

מגבית לחוד ותוכחה לחוד...

כשביקר הגאון רבי אלחנן וסרמן זצ"ל באנגליה בשעת תרצ"ט, נכנס באחת השבתות לבית מדרש פלוני שרוב הבאים בשעריו היו בעלי השקפה לאומית, וביקש לערוך שם מגבית עבור "מפעל הלחם" להזנת בני ישיבתו. אך ניצל זאת לומר דברי תוכחה לחיזוק היהדות.

הוא פתח את דרשתו בפסוק "הן עם לבדד ישכון ובגויים לא יתחשב". וכך ביאר: "עם" הוא כינוי לשבט אנשים שנעשו חטיבה מיוחדת מכח דתם ומורשתם הרוחנית. "גוי" משמש כינוי לשבט אנשים שהתגבש על בסיס ארץ מולדת גרידא. אנחנו ישראל, קיימים בארץ קיום נצחי רק מפני היותנו "עם" ובתור שכאלה, בהכרח נשכון לבדד. זה יחודינו הבלעדי, שכן בתורת "גוי" כלומר: "עם" שכל הווייתו מיוסדת על ארץ ומולדת, אין לנו זכות קיום... "ובגויים" – כלומר בתורת גוי בקרב גוים "לא יתחשב" – אין לנו שום חשיבות.

"ללמדינו" – סיכם רבי אלחנן – "שארץ ישראל אינה לגבינו בבחינת המושג "מולדת" הנפוץ בעולם, אלא היא הקרקע המוכשרת שנקיים בה את מצות הקב"ה, במיוחד מצוות התלויות בארץ, אבל אין להעלות על הדעת שארץ ישראל עשתה אותנו אומה..."

כאשר דברים אלו יצאו מפי רבי אלחנן, חפו פני הנוכחים. רובם עזבו את ההיכל במורת רוח וברוגזה. אולם רבי אלחנן לא שת ליבו לזאת והמשיך בדבריו עד גמירא.

כשנשאל לאחר מכן, האם אינו חושש להפסד המגבית? השיב: "כסף בעד הישיבה נגזר עלי ממרום, כמה יהיה ומהיכן. אך לעולם אין לקשור את ענין הכסף בשאר ענינים שנתחייבנו בהם!"

אור אלחנן

ומי כעמך ישראל

בין איש לרעהו – סיפורים בני זמננו

ריבית דריבית...

ככה, בגיל 17 אבחנו אצלי בעיה רפואית לא פשוטה. היא אמנם לא גורמת לסכנת-חיים, אבל גורמת לכך שבדרך הטבע לא אוכל...

השתנקתי בבכי. לא אוכל ללדת... ילדים..."

חני עודה מתמוגגת בבכייה פלטה בשפל-קול, "אני מתנצלת". מאז לא הוספנו לדבר על כך

* * *

שבוע אחרי הלידה התגלה אצלה סיבוך נדיר, היא התאשפזה ונחלשה מיום ליום. לקחתי חופש מהעבודה והתמסרתי כולי לביתה ולילדיה. תחזיות הרופאים כולם, היו שחורות משחור. כעבור חודש בלבד הועברה למחלקה לחולים סופניים. לא דיברנו הרבה בתקופה הכאובה הזאת, התמקדתי במשימה למנוע מביתה לקרוס, ולגונן על הילדים שלא ירגישו בסוף המתקרב, שיוסיפו להרגיש יציבות למרות שהכל מתמוטט סביבם.

כאשר באתי לבקר אצלה, הייתה יוצאת מגדרה להודות לי. מפליא היה לראות כיצד היא מתמודדת בגבורה, החיוך נשאר נצחי למרות המצב הקודר. ככל שגופה הפסיק לתפקד, נשמתה הגבוהה האירה יותר ויותר. אי אפשר לתאר במילים איך היא חיזקה בתוכי את האמונה והביטחון המוצקים בהקב"ה בתקופה הזאת.

יום אחד במהלך ביקורי אצלה היא התחילה להגיד: "לפני שאני נפרדת מן העולם" - - היא הניפה את ידה בביטול לעומת פי שנפער במחאה. "אני רוצה לבקש ממך טובה גדולה" - -

הנהנתי בכאב והיא המשיכה "כבר דיברתי עם בעלי. הילדים שלנו יהיו זקוקים לאימא. לאימא כפי שרק את עם ההקרבה והמסירות הגדולה יכולה להיות - - תחשבי על זה ברצינות!" לא ראיתי כלום. עיני היו מכוסות במסך של דמעות וכאב. המשכתי לשבת איתה עוד כעשר דקות, בהן לא דיברנו מאומה. המעמד היה נשגב ממילים.

בחצות אותו לילה השיבה את נשמתה הגבוהה ליוצרה.

* * *

חלפו כמה חודשים וקיימתי את צוואתה.

עד מהרה נסחפתי בניהול הבית התוסס 24 שעות ביממה. הילדים קיבלו אותי בטבעיות, ואני הודיתי להקב"ה שנותן לי לרפא את הכאב הגדול בפטירתה של חני באמצעות גידול ילדיה המתוקים שהכניסו חיים וצבע לחיי.

ביארצייט של חני התבשרתי בבשורה הטובה ביותר בעולם, אנו עומדת להפוך לאמא לילד משלי. הרופאים לא האמינו לנס שקרה לי, אבל אנחנו ידענו שהקב"ה משלם בריבית דריבית...

ע"פ הספר הנפלא "מהשם יצא הדבר"

כשכל חברותיי התחנתו, ואנוכי נשארתי הרווקה היחידה בכיתה, נותקו קשרי עם רוב בנות הכיתה. למרות היותי תמיד פופולארית ואהודה, אבל מטבע הדברים כל אחת נפנתה לעיסוקיה הבווערים בחיים - בתור אשה נשואה ובתור אמא.

האמת? לא לקחתי את העובדה הזו קשה מידי, מפני שגם לי היו עיסוקים משלי, בעבודתי הלא-קלה ובהתנדבויות שונות. אבל שמחתי מאוד שחברתי הקרובה חני, שמרה איתי על קשר בכל מחיר. נתנה לי את ההרגשה שאני לא מנודה מחברת נשים בגילי.

ברגישותה המופלאה העניקה לי תמיד יחס מיוחד. שיתפה אותי בחוויותיה כאמא, בלי להכאיב ובלי להסתיר, בזרימות בריאה שנתנה לי המון.

אני, מצידו, השתדלתי לעמוד לה לעזר עם לדיה החמודים ו...השובבים. בכל יום חמישי, באופן קבוע, הייתי מגיעה אליה ועוזרת לה להכניס את השבת, וגם סתם כך ביום של חול, כשהייתי מזהה בקולה עייפות-יתר הייתי מוציאה לה את הילדים לגינה או לפארק.

היא לא הפסיקה להודות לי, ובכל הזדמנות אמרה: "אין לי מושג מה הייתי עושה בלעדיך, נראה לי שהייתי פשוט מתמוטטת". כמוכן שביטלתי את דבריה וטענתי שהעונג כולו שלי, אבל בתוכי התמוגגתי ומילים אלו היו כצרי על ליבי הדווי.

* * *

אחרי לידת בנה החמישי, באתי לבקרה כהרגלי עם מתנה שימושית ויקרה. וכמוכן, עם מיצים טבעיים ומחזקים ושוקולדים למיניהם. שוחחנו על הא ועל דא, אך לפתע כנראה שלא יכלה להתאפק יותר ושאלה אותי שאלה שלא העזה לשאול במשך כל שנות חברותנו:

"תגידי, סליחה שאני שואלת, אבל אני לא מסוגלת יותר. למה? למה את לא מתארסת? אני כל השנים מנסה לחפש לך את המיועד לך, ושלחתי כבר כמה וכמה פעמים שדכנים אלייך. ואת?! את דוחה את כל ההצעות - והן היו הצעות מעולות. לא התפשרתי עבורך בכלום, את יודעת שאני רוצה לראות אותך מאושרת. תגידי, את לא רוצה?! את לא רוצה להתחתן וללדת ולגדל ילדים מתוקים שכאלה?!"

היא הצביעה על תינוקה הטרי שערסלתו בידי.

כשראתה את דמעותיי הזולגות הוסיפה בהתנצלות: "את יודעת שאני מתכוונת לטובתך, ולא כדי לספק את סקרנותי!"

* * *

החלטתי לספר לה. "תשמעי, את היחידה מלבד בני משפחתי הקרובה, שאני מספרת להם מדוע אני דוחה את ההצעות. אז

היית מעורב בסיפור שקשור לבין אדם לחבירו? שמעת ממקור ראשון?

ספר לנו עכשיו! פקס: 077-7671812 דוא"ל: ahavemet@012.net.il